

„ATTÓL, HOGY VALAKI ÉRTELMISÉGI, MÉG LEHET GAZEMBER. AZ ÖRDÖG IS
ESZES” – HORVÁTH RÓBERT A MANDINERNEK

2023. június 24. 05:59

Vajon elérhető Isten baloldaliként? Mennyiben tartozik a jobboldalisághoz a spiritualitás határozott igenlése? Miért fontos az olvasás és a zenehallgatás? Mi történt a Jobbikkal és Vona Gáborral? Kik az értelmiségiek? Létezik baloldali borász vagy kézműves? A Magyar Hüperión folyóirat főszerkesztőjét kérdeztük. Nagyinterjúnk.

A Magyar Hüperión önmeghatározásszerű alcíme szerint a „jobboldali értelmiség” folyóirata kíván lenni. Ez némi magyarázatra szorulhat, hisz korábban is léteztek magukat jobboldaliként meghatározó folyóiratok hazánkban, és ezek, mintegy természetes módon, úgyszintén az értelmiségi olvasók figyelmére számítottak. Összefoglalná, hogy mit jelent az ön – és a folyóirat szerkesztőbizottsága – szemléletében a jobboldaliság, illetve az értelmiség fogalma? Milyen „nyomba léptek bele” – illetve milyen hiány vagy hiányok pótlására vállalkoztak bő tíz évvel ezelőtt, amikor elindították a lapot?

*A Magyar Hüperión cím a vásárlók többsége számára a magyaron kívül nem sokat jelent. Mivel nem réteglapot szerettünk volna útjára bocsátani 2013-ban – huszonkilenc lapszámmal ezelőtt –, szükségét éreztük egy alcím megadásának. „Konzervatív”, „kulturális”, „kulturális–politikai” – ilyesfajta öndefiníciók merültek fel. Hosszas megfontolások és kisebb viták után *A jobboldali értelmiség folyóirata* alcím mellett döntöttem. Ez a meghatározás nem jelenti, kezdetben sem jelentette azt, hogy mi lennénk „a jobboldali folyóirat”, hogy ne léteznének más jobboldali periodikák.*

*Ami – úgy éreztem – feljogosít bennünket erre az alcímre, az, hogy már röviddel a rendszerváltozás után, az 1990-es évek első felétől a jobboldaliság hangsúlyozásában gondolkodtunk – olyan folyóiratokon belül, mint a *Hunnia*, a *Pannon Front*, a *Sacrum Imperium* vagy az *Északi Korona* –, tehát jóval korábban a ma sikeressé és divatossá vált jobboldal, jobboldaliság előtt. Az emberek történelmi emlékezete rövid távon is rossz. Kevesen emlékeznek arra, hogy az 1990-es évek közepén a jobboldaliság nyomatékosítása egyáltalán nem volt olyan bevett, mint ma. Hazánkban csupán nagyjából 2014-től lett elfogadott, használt fogalom a médiákban. Csúrkának sem tetszett, hogy felvállaltuk a jobboldaliság eszméjét.*

Számunkra a jobboldaliság nem csak politikai, választásgyőzelmi vagy kormányzati kérdés; alapvetően nem ilyen. Fiatalon felfigyeltünk arra, hogy mielőtt a jobboldal kontra baloldal ellentétpár létrejött a 18. század végén, a megelőző politikai, sőt nem-politikai törekvések többsége sem tekinthető baloldaliként, csakis jobboldaliként. Az alcímbe foglalt jobboldaliság – mint princípium – már akkor létezett, amikor mint fogalom még nem.

„Isten nem elérhető baloldaliként”, baloldali attitűdökkel – szólt egy felismerésünk.

Nehéz lenne cáfolni ezt a tekintélyt, a rend és a vallási szempontok baloldali tagadásai révén. A jobboldaliság túlmutat a nemzethangsúlyozáson, a gazdaságközpontúságon, a társadalommérnökösködéson, a hamis eliten.

Nincs tökéletes cím vagy önmeghatározás, de utóbbi mondatból kikövetkeztethető, hogy milyen hiányok pótlására vállalkoztunk.

Nem létezik jó politika spiritualitás nélkül.

A kultúra az ember Istenkereséséből született. Ez hozta létre a kultúrát, majd a civilizációt, amely ma az orrunk előtt haldoklik, a vallás mélységeivel együtt.

A *Magyar Hüperión* részben aktuális kérdésekre ad tanulmány szintű válaszokat, amilyen például az európai kultúra válsága, a határok fontossága, a pápaság problematikája, a Covid, az 5G, a vidék és a (fő)város viszonya, a népesedés- vagy a nemzetpolitika – hogy visszafelé haladjak az utóbbi lapszámok tekintetében –, részben pedig személyekkel foglalkozunk, akiknek munkásságából, ha megismerjük, többet tanulhatunk filológiai válaszoknál és akik szellemben felülmúlják napjaink politikusait, szakértőit és alkalmazott megmondóembereit. Köztük vannak olyanok, akiknek jelentőségét az utóbbi években kezdték felismerni hazánkban (Joseph de Maistre, Juan Donoso Cortéz, René Guénon, Friedrich Gundolf, Ernst Jünger stb.), vannak ismeretlen, további bemutatásra szoruló szerzők (például Karl Haushofer, Janko Janev, Raymond Abellio, Adriano Romualdi, Aldobolyi Nagy Miklós) és csodálatos művészek.

Ha jól értem, nagyon is létezik olyan hiteles, tradicionális jobboldaliság, amely nem kapcsolódik – legalábbis közvetlenül – az értelmiségi „létmódhoz”. Mely nem-értelmiségi hivatásokat tartja alkalmasnak arra, hogy a „mai világban” egy őszinte jobboldali szándékok mentén élt élet számára megfelelő támasztékot nyújtsanak? Kik a nem-értelmiségi jobboldaliak – akiknek tehát nem szól a *Magyar Hüperión* –, és ideális esetben milyen kvalitásokat, irányultságokat kell(ene) elsajátítaniuk, birtokolniuk?

Nem szeretem az értelmiségi kifejezést. Mint az első lapszám bevezetőjében megjegyeztem: marxista, baloldali eredetű (noha a francia „írastudó”, a *clerc* egyházi vonatkozással bír). Máig ható folyományként mindenki, akinek felsőfokú végzettsége van, értelmiséginek számít. A fogalomhasználat a dialektikus materializmus jegyében áll, de legalábbis posztmarxista.

2011-es népszámlálási adatok szerint a diplomások száma hazánkban közel másfél millió. A *Magyar Hüperión* nem csak ilyen embereknek szól. Sőt, azt gondoljuk, redukálni kellene az említett számot – ám egy ilyen törekvés még inkább szembe menne az EU és a modernitás „dogmaival”.

Az oktatásiügy az egyik legnagyobb mai biznisz, egyúttal a legnagyobb átnevelő tábor.

Az „értelmiségi” iskolai végzettségtől független, aktívan gondolkozó embert jelent számunkra. Értelmes embert. Lehet földművelő, kézműves, hivatalnok, katona, politikus és más. Formálisan bárki, aki a dolgokat újra és újra, szabadon átgondolja és akinek elvei vannak. Említettem, hogy a jobboldaliság mint princípium már akkor létezett, amikor még nem voltak definitív és társadalmi meghatározásai. Kiterjedhet értelmiségiekre és nem-értelmiségiekre, polgárookra és nem-polgárookra. Ami az előbbieket illeti, Platónt, Cicerót, Senecát – és hosszan sorolhatnám – egyszerűen képtelenség lenne a baloldalisághoz társítani. Ezért gondolkozunk egy ideális, principiális, aktuálpolitika-független, mondhatni, természetes jobboldaliságban.

A *Magyar Hüperión* nem-értelmiségi jobboldaliaknak is szól, akár egyszerű embereknek, akik olvasnak és hajlandóak erőfeszítéseket tenni a szövegek megértéséért, a szerzők iránti figyelemért.

Többször hallottam például a kijelentést, hogy nincs nem-jobboldali borász.

Lehet, hogy explicite nem vallja magát jobboldalinak és értelmiséginek, de a munkáját és alkotásait tekintve biztosan nem baloldali. Ugyanezt tudom mondani a kézművesség különböző hagyományos formái kapcsán: a mesterek nem biztos, hogy jobboldalinak és értelmiséginek mondják magukat, de biztos, hogy jól végzett mesterség esetében lényegileg nem baloldaliak.

Az értelmiség olyasmi, amelynek tagjai számára is el kell már magyarázni, hogy mi a klasszikus, modern pártpolitikától független jobboldaliság. És hogy milyen tartást, kvalitásokat, irányultságokat kell(ene) elsajátítaniuk, birtokolniuk, amilyenekkel a természetes, spontán, nem-politikai és nem-elméleti jobboldaliság rendelkezett. Lázadásaikat leszámítva szerintünk a földművesek is az utóbbi kategóriába tartoztak. Mindig a korabeli értelmiség köreiből bujtották fel őket. Attól, hogy valaki értelmiségi, még lehet gazember. Az ördög is eszes.

A *Magyar Hüperión* mindkét, látszólag ellentétes – értelmiségi és nem-értelmiségi – rétegnek szól. Édesapám hangsúlyozta, hogy egy takarítónőnek is Kezeit csokolommal köszön; nem tanította, inkább csak elmondta, példát statuált. Ebben lényegét tekintve semmilyen baloldaliság nem volt. Nem a társadalmi leereszkedésről szólt, hanem a felemelésről és a felemelő megbecsülésről.

Olvasni kell, a történéseket és a dolgokat értelmezni, ennyi. S mindenből levonni a kellő konzekvenciákat saját magunkra és az életünkre nézve.

Mennyire szükséges, hogy a szellemileg orientálódó ember a külső keretek szintjén is aktív életet éljen?

Az elmélet és a gyakorlat sokat hangoztatott ellentéte a legtöbb esetben mondvacsinált. Jobbára olyanok hangsúlyozzák, akiknél az elméleti megalapozás nem elmélyült és határozott. Ezért vitatják a szellemi orientálódás érvényét. De hogyan lenne lehetséges,

hogy egy valóban erős intellektuális, szellemi irányulás ne csapjon át, ne menjen át a gyakorlatba?

Régi korokban is doktrinális kérdés volt a szemlélődés és a cselekvés, a tudás és tett viszonya. Egyiket sem lebecsülve: ha valaki tud, akkor valójában nem kérdés, hogy tegyen és mit tegyen; a baj ott kezdődik, amikor úgy cselekszik, hogy nincs magasabb tudás, elmélyültség mögötte, hogy a cselekvés, a tettek a szellemi irányulás elé helyeződnek. A külső keretek és a mozgalmas élet a szemlélődés elé, a tradicionális értelemben vett tudás elé.

Kifejezhetetlenül intenzív élet fakad a cselekvés feletti tudásból, a tett fölötti kontemplációkból, a szellemi orientációkból.

Ez utóbbiak hiánya bénítja meg a politikát (is), teszi modernné a politikai gyakorlatot. A külső keretekkel kötött gyakorlati kompromisszumok felületes, nem mély, nem befelé hatoló aktivitást jelentenek.

Ma gyűlölik a csupán szemlélődő, nem-cselekvő embereket. Ennek folyamányaként a politika, mindenütt a világon, valójában lenézi az írástudókat, hasznos – vagy éppen haszontalan – balekoknak tartja őket. Sehol nincsenek megbecsülve. Ez szörnyű. Az értelmiség nagy bűnököt követett el a történelemben, de ez a rejtett lenézés, nem megbecsülés még súlyosabb: lényegét tekintve materialista pragmatizmus.

A Magyar Hüperión eredetileg Hamvas Béla egyik híres művének címe. Miért döntöttek úgy, hogy ezt a nevet adják a lapnak?

Többen vádoltak azzal, hogy a hamvasi életmű interpretációját jobboldali irányba tolom. Weiner Sennyei, Tillmann J. A. és mások; ki nem mondott vádak tekintetében talán még [Palkovics Tibor](#) és Várhegyi Miklós is.

A vicc, a humorisztikai mozzanat az egészben, hogy az *Északi Korona* esetétől eltérően egyáltalán nem én adtam a lapnak a címet. Ha jól emlékszem, 2003-ban megkeresett egy régi ismerősöm, hogy nem lenne-e egy tanulmányom a *Magyar Hüperión* néven készülő új, jobbkios folyóiratba. Mivel kedveltem őt, elküldtem a „Hamvas Béla és az apoliteia” című 2002-es írásom javított változatát. A lap megjelenéséből akkoriban semmi nem lett, az említett tanulmány bővített változata mai napig [csak online elérhető](#). Szóval, nem én találtam ki a lap címét. Tíz év telt el, mire a folyóirat ténylegesen elindult. Baranyi Tibor Imre ajánlására én kezdhettem el szerkeszteni a lapot.

Ma már nem különösebben érdekel Hamvas és a politika kapcsolatának témája, mivel

a korábbiaknál biztosabb vagyok abban, hogy Hamvas Béla inkább jobboldalinak nevezhető,

ha nem is a mai politikai értelemben, vagy a Horthy-éra jobboldalisága értelmében, és ha néhány írása, későbbi párttagságai s egyebek miatt a baloldal okkal próbálta is kisajátítani. Ez a Hamvas-életmű szempontjából *nem* lényegi kérdés. Számomra már akkor sem volt az, mikor az ezzel kapcsolatos tanulmányomat írtam, csak hát

némelyek, mint Bognár József, annyira hangsúlyozták Hamvas rövid ideig tartó kommunista párttagságát, hogy úgy éreztem, ki kell emelni munkásságának jobboldali vonatkozásait is.

Mindenesetre közben – 2003 és 2009 között – az *Északi Korona* című folyóirat főszerkesztője voltam, ami harmincegy számot ért meg és a címe szintén Hamvas Bélától származik: a *Patmosz I*-ben megjelent, 1962 elején írt esszéjének címét vette át. Ekkor sem próbáltuk Hamvast semmilyen értelemben „kisajátítani”, politikailag a legkevésbé. Az ilyesmi rosszindulatú interpretáció, annál is inkább, mivel az esszé számos gondolatával nem értettünk egyet. Konkrétan a cím számított, az elnevezés betű szerinti idealitása, még csak nem is az asztrológiai vonatkozások. És a Hamvassal való szellemi familiaritás, minden különbözőség mellett. Ha valaki hozzájut e folyóirat számaihoz, láthatja, hogyan folytattuk és dolgoztuk ki az ő egyes témáit, persze nem olyan jó stílusban, mint ő.

A Magyar Hüperiön talán még közelebb állna hozzá – nem tudom –, miközben más a funkciója, mint az ő életművének.

Az [első](#) és a [hatodik](#) számban, s [később is](#) írtam a kapcsolódási pontokról.

Mindemellett e folyóirat, mint Hamvas, artistikus igényű. A borítók javarészt magyar festményeitől kezdve a könyvjelzőkön és a tördelésen át a szépirodalmi rovatig. Szórólap is készül minden egyes számhoz, amely hasonlít a könyvjelzőkre, de nem azonos velük. A művészi igényt, amelynek megvalósulása főként Kocsi Lajos és Rády Sándor Zsolt érdeme, nem is kellett külön, előre deklarálnunk, annyira természetes volt mindannyiunk számára, Murányi Tibor és Umenhoffer István szerkesztőtársaimnak is.

Továbbmenve, másfél éve szerkesztünk egy kötetet Stamler Ábellel, amelyben lojális szakemberek elemzik Hamvas Béla viszonyát az egyes tradíciókhoz és eredményeit e tekintetekben (Kína, hinduizmus, buddhizmus, judaizmus, hermetika, Böhme–Baader, kereszténység, irodalmi és festészeti hagyományok). Az év végére meg kell jelennie abból az alkalomból, hogy Veszprém–Balaton „Európa kulturális fővárosa”.

Mindez talán kifejezi, hogy mennyire tiszteletteljes, de nem minden tekintetben elfogadó a viszonyunk a hamvasi életműhöz. (Az utóbbinál természetesen nem a *Magyarság* folyóiratban 1940/41-ben megjelent szélsőjobboldali írásaira gondolok.)

A lap másik nagy inspirálója László András. Megtenné, hogy amennyire egy interjú keretei között ez lehetséges, bemutatja őt?

A társadalmi keretek és mai viszonyok közepette, amiket a *Magyar Hüperiön* folyóirat felvállalt, majdnem lehetetlen bemutatni őt.

A legfontosabb, hogy folyóiratunk hozzá és Hamvashoz (aki kis *bráhma*ának nevezte az ifjú László Andrást) hasonlóan szellemi értelemben veszi a hagyomány kifejezést, amely egészen a metafizikai szintig, az abszolútummal való egységig vezet.

Mindkettejük számára ez a tradíció vallást felülmúló és minden más hagyományértelmezést előző lényege.

A szentre, az örökre, a szellem csúcspontjára, a természetfelettre, az abszolútumra irányulás és képviselése a világban.

László András ugyanekkor nagy törvényszegő, világi törvényeket olykor áthágó gondolkozó, viszont a metafizikai abszolútum elérése és képviselése jegyében. Ez utóbbi nemlátása, nemértése okozza a filozófiai (szolipszizmus) és a politikai (ultrajobboldali) nézeteinek kritikáit.

Mindemellett András spirituális útmutató, szellemi apa, nagybetűs barát; centrum és társ. Itt nem lehet többet mondani róla.

László András „Hamvas Béla és a tradicionalitás” című, még a '90-es években tartott, utóbb írott formában is megjelent előadásában azt mondta: „Hamvas (...) író volt; első-, másod- és harmadsorban is. Olyan író, aki mint tradicionális szerző-gondolkozó is teljes mértékben megállja a helyét, de aki irodalmi módon közelített, és az író-irodalmár felelősségével-felelőtlenységével kapcsolódott ezen tematikumokhoz. Ezért egy nagyon érdekes dolog alakult ki vele kapcsolatban, ugyanis Hamvas Bélát tisztelni lehet és tisztelni kell, követni azonban nem lehet. Ez nem kivitelezhető.”

Roppant unszimpatikus számomra, amikor Hamvast csak vagy legfőképpen irodalmilag értékelik. Mert ahhoz, hogy olyan jó író legyen, amilyen volt, mindenekelőtt gondolkozónak kellett lennie – amely evidenciáról a legtöbben megfélekedeznek. Ahhoz, hogy szép, mívesen megvalósított, művészi mondataihoz eljusson, előzetesen jól végig kellett gondolnia a témáit. Hamvas, mindenekelőtt, mély gondolkozó volt.

A tanítómesterem kimondottan Hamvas Béla *spirituális követhetőségét* vitatta. Kérem, vegye figyelembe a következő sorokat is: „Bizonyos értelemben útmutatóm volt, tehát bizonyos értelemben a mesterem.” „(...) a legnagyobb és legfontosabb magyar szellemi szerző, a legkiemelkedőbb gondolkodó.” (László András, in Darabos Pál – Molnár Márton [szerk.]: *In memoriam Hamvas Béla. Visszaemlékezések Hamvas Bélára*. H. n, 2002, Hamvas Béla Kultúrakutató Intézet /Sziget sorozat/, 132. és 134. o. – a szerk.)

Szó sem lehet tehát arról, hogy Hamvas Béla pusztán író lett volna, akár a „legnagyobb magyar író”, és hogy ne lenne számos dolog, amit érvényesen továbbadott, átadott, és amiket tőle megtanulni, átvenni lehet.

Hamvas több megvalósítási *részletkérdésben* követhető, még ha azok nem is kimondottan a *metafizikai realizáció* körébe tartoznak. Az ellentmondásosságaiban, a váltoásaiban, a mindannyiunkban meglévő elesettségek hangsúlyozása tekintetében nem követhető. Létezik olyan, hogy látszólagos ellentmondás, de László András nem ezt kifogásolta, hanem a kimondottan spirituális követhetőséget vetette el.

Hamvas annyira szerteágazó szerző volt, hogy még az „alapállást” vagy a „megvalósítást” is egészen eltérő szinteken értelmezte, ahhoz képest, amit ő maga írt

az „Istenhasonlóság”, az „egyetlen azonosság” vagy a „*status absolutus*” fontosságáról. Pusztán egzisztenciális, életbeli megvalósítási lehetőségeket gyakran a tisztán spirituális-metafizikai realizáció elé és fölé helyezett. Például ezért nem követendő spirituális tekintetben.

De hagyjuk Hamvast. Szeressük, olvassuk, értsük meg!

Mit gondol magáról az olvasásról – mint aktusról, folyamatról? Milyen szerepet tölt(het) be az olvasás a szellemi törekvő életében, milyen megismerésekre nyílik lehetőség ilyenkor – az adott könyv, cikk, tanulmány, esszé tartalmainak megismerésén túlmenően?

Éppen Hamvas írta a *Scientia Sacra I*-ben, hogy miután a szakrális szubjektum, az „Élet Mestere” elveszett, pontosabban eltűnni látszik a világból, helyét a könyv veszi át. Sajnos, ezt a helyzetet is alulmúlja korszakunk.

Nem szeretem a „meditációs objektum” kifejezést, hiszen amennyiben mélyen átéljük, nem egy tárgy, nem objektum. Egy adott könyv, cikk, tanulmány, esszé, képzőművészeti alkotás *a meditáció támasza*; olyan, amiből az elmélyedés elindul. Lényegét illetően tudatosságból áll.

Az interneten fellelt, monitoron olvasott tanulmányok esetében – ha egyáltalán végigolvassák ezeket – kevésbé lehetséges az elmélyedés. De még így sem kizárható. A kulcs nem pusztán intellektuális: beleélés révén fennálló átérzés és dialektikától független értés.

Ezen a síkon melyek a döntő különbségek – például – a nagy éberséggel végzett olvasás és az elmélyült zenehallgatás között?

Az elmélyült zenehallgatásban egyáltalán nem mindig, ritkán jelenik meg az értés, az értelem. Aki pedig olvas – lehetőleg könyvből –, ha meg is érti, nem feltétlenül érzi át, viszi a Szívbe, nem feltétlenül asszimilálja, teszi igazán a magáévá, amit olvas. Mindkettőre szükség van. Nincs egyértelmű elsőbbsége egyiknek a másik felett, de hamisnak tartom, amikor a zenehallgatás érzékenységét az olvasás fölé helyezik.

Olvasni nem más, mint jó társaságban lenni.

Ez a „jó társaság” normális esetben nem csupán élvezeti tényező, hanem erőfeszítést követel az embertől: a figyelem, az értelmezés és a beleélés erőfeszítéseit. Van egy szép szanszkrit kifejezés, a *szatszanga*, ami azt jelenti, hogy a teljesség értelmében vett Létként lenni; az Igazsággal – vagy valamilyen relatív formájával – együtt-lenni; a szentség közelében, közösségében tartózkodni. Ilyesmi történhet zenehallgatás közben is, olvasás közben is. A lényeg, hogy ehhez megfelelő „tárgyat” válasszunk, amire teljes mértékben figyelünk, érteni – nem csak értelmezni – próbáljuk, és amivel, amennyire csak lehetséges, azonosulni tudunk.

Az online olvasás eléggé kevés lehetőséget biztosít ilyen átélésekre, de még ez esetben sem kizártak. Lényeges, hogy – csúnyán fogalmazva – feltöltsük az internetet e

lehetőségeket biztosító tartalmakkal, a hírek és a különféle individuális örületek, nézőpontok helyett.

A leglényegesebb az olvasással kapcsolatban, hogy komolyan vegyük a szerzőt és a művét, beleérezzünk mindabba, amit mond, értelmezzünk minden szót, amit ír és ne tartsunk semmit esetlegesnek.

A metafizikai tradicionalitás hazai képviselői, ha jól tudom, egyöntetűen állítják, hogy ennek a szemléletnek politikai téren az úgynevezett ultradextrokonzervatív attitűd felel meg. Kifejtené, miért van ez így? Miért szükséges ez?

Kérem, ne haragudjon meg rám, de én ezt azt egész „metafizikai tradicionalitászást”, meg „ultradextrokonzervatívozást”, ahogy *kívülről* értik – tehát nem a lászlói intenciók és ideaképzés szempontjából –, badarságnak tartom.

László András részéről mindez fogalmi kísérlet, támasznyújtási szándék abban a tekintetben, hogy a végső, abszolút, metafizikai célt elérjük, hogy arra irányuljon a figyelmünk és az életünk,

illetve, hogy ultrajobboldaliként és ultrakonzervatívként elkerüljük azokat a csapdákat és szintalattiságokat, amiket a jobboldaliság és a konzervativizmus mai felfogásai szűklátókörűen és manipulatívén kínálnak, nyújtanak nekünk. Megragadta a jobboldaliságot és a végsőkig vitte, megragadta a hagyomány ideáját és a metafizikai valóságig vitte.

Soha nem értettem, hogy mi ebben a kérdéskörben komplikált, vagy miért kell lovagolni a többség számára nem tetsző, nem értett kifejezéseken. Vagy, hogy miért kell ragaszkodni azokhoz, ahelyett, amire utalnak.

A tradicionális létszemlélet nagy klasszikusai, illetve kortárs képviselői teljes mértékben osztoznak ebben a politikai a felfogásban? Távol attól a szándéktól, hogy az ember szembe fordítsa, kijátssza egymás ellen a jelentős tradicionális szerzőket, gondolkodókat: milyen felfogásokról, árnyalatnyi vagy jelentősebb különbségekről lehet és érdemes beszélni ezen a vonalon?

Hogyan osztoznának? Nem is ismerik, ismerték az ultrajobboldaliság kifejezést. És ha ismernék, akkor is ki kellene – számukra is – fejteni azt, aminek az érvényét mi úgyszólván testközelből értjük, hiszen a jobboldaliság nem mindig elég: számos EU-s bürokrata hívja magát jobboldalinak.

Ami a második kérdést illeti, nem definiálták magukat jobboldaliként, de egyetlen tradicionális szerzőt sem ismerek, aki kimondottan baloldali lett volna. A svéd Tage Lindbom – a talán egyedüli kivétel – is [korrigálta korábbi baloldali nézeteit](#). Persze felmerült sok minden: anarchizmus (Ivan Aguéli), dolgozók pártja és újjáépítés (Hamvas), nemzeti bolsevizmus (Alexandr Dugin) stb., de végül mindenki túllépett ezeken.

Már szó volt arról a jobboldaliság és a metafizikai tradicionalitás kapcsán, hogy e kettő *nem nominális dolog*. Ha névleg nem jelentek meg, esszenciálisan akkor is fennálltak.

Milyen módon és mértékben alkalmazható a metafizikai tradicionalitás mint szemléletmód az egészen direkt politikai síkokon, pártpolitikai szinteken? Milyen illúziókkal kell adott esetben rögtön a legelején leszámolni, és ideálisnak mondható körülmények között milyen elvárások fogalmazódhatnak meg ezen a téren?

A metafizikai tradicionalitás a metafizikumra, az abszolútumra, az Istenségre irányulást jelenti, így nincs túl sok dolga a politikával, pláne a pártpolitikával.

Ugyanekkor a természetfeletti nem úgy áll a természet fölött, hogy csupán negligálja a természet világát.

Isten panteizmus nélkül kapcsolatban áll a lehető legtágabb értelemben vett természettel, így a politika világával, amint azt Platón *Politeiája* és számos más tradicionális állam-, rend- és jogelméleti mű reprezentálja.

Ha az ember kitart a metafizikában, nincsenek nagy illúziók. A politika is szellemileg átitott ebben az esetben.

Nem titok, hiszen rögtön a lap impresszumában olvasható, hogy a Magyar Hüperiónt a kezdetekben a Jobbik-féle Gyarapodó Magyarországért Alapítvány támogatta. Mennyiben mondhatjuk, hogy a Magyar Hüperiónt az első számok idején – és azután még igen sokáig – „a Jobbik folyóirata”, relatíve tiszta világnézeti kifejeződése volt?

Az első tizenhárom szám kiadását a Gyarapodó Magyarországért Alapítvány, a következő tizet a Jobbik Magyarországért Alapítvány támogatta, szigorú pályázati elszámolásokkal. 2018 után egyre vállalhatatlanabb lett számunkra a Jobbik. Az Emberi Erőforrások Minisztériumához és a Petőfi Kulturális Ügynökséghez fordultunk, melyek koprodukcióban négy számot támogattak. A lap jelenleg kiadói önerőből jelenik meg és támogatókra lenne szükség a folytatáshoz.

A Magyar Hüperiónt soha nem volt és nem is lesz pártlap. Semmilyen politikai párt szócsöve. Teljesen másfélék a céljai. Elfogadható esetekben azonban konstruktívan együtt tud működni. A Jobbikon belül született meg létrehozásának gondolata, viszont megjelenésétől kezdve kezembe vettem. Kulturális, folyóiratkiadási támogatásokat kapott. A szakmai elvárásokon, feltételeken kívül egyetlen politikus sem szólt vagy szólhatott bele a tartalmába.

A Jobbikon belül mindig vitákat generált, és sokan féltékenyen-irigykedve néztek a folyóiratra.

Örülhetnek, hogy nem mondok neveket. Egy kezemen meg tudom számolni, hány ismert jobbikos, exjobbikos politikus szerette és támogatta a Magyar Hüperiónt. Az elnökségi ülések rendszeres acsarkodási pontja volt. Tehát semennyire, egy pillanatig sem volt a Jobbik „világnézeti kifejeződése”.

A Fidesz elképesztő demokratikus mélységből indult, de megkockáztatom – noha vannak kétségeim –, hogy történetileg már hosszabb ideje jobboldali, mint a Jobbik.

Mondana néhány gondolatot arról, hogy miért érezték a Jobbikot – vagy egyes vezető képviselőit – alkalmasnak arra, hogy a Tradíció eszméjét a direkt(ebb) politikai síko(ko)n is megjelenítsék, alkalmazzák? Miért vállalkoztak bő tíz évvel ezelőtt erre a „kalandra” – mégpedig, ha jól tudom, a tradicionalitás rendszeres formáinak születése, pontosabban újrafelfedezése óta először?

Mindez legalább annyira személyes karakter kérdése, mint elveké. És esetleges. Engem mindig is érdekelt a politika, a közösségek, benső minőségeik, viszonyaik, rendjük, vezetésük, a magyarság és a fizikai hazám sorsa. Nem ez az elsődleges érdeklődési területem, nem vagyok kimondottan politikus alkat, de ott van az orientációim között. Nyilván végig kellett vinnem ezt, ha megkerülni nem tudtam.

A politika a maga eredeti értelmében a tradicionális tudás egyik lehetséges alkalmazási területe.

Senki nem okvetlenkedik a tekintetben, hogy a művészetek vagy bizonyos tudományok egy magasabb tudás lehetséges alkalmazási területei, ám amikor a politika felmerül e vonatkozásban, elkezdenek értetlenkedni. Nem mondom, hogy a modern politika, politikusok és főként a pártok nem tettek sokat azért, hogy e kétely jogosnak tűnjön, viszont a modern művészetek és tudományok kapcsán is bőven kételkedhetnénk abban, megjelenhet-e bennük egy magasabb bölcsesség. Nem tetszik, igazságtalannak érzem, hogy a politikát eleve vesztés pozícióba helyezik a tradicionális tudás lehetséges alkalmazási területeinek sorában.

Hogy miért pont a Jobbik? A mai Jobbikból nem lehet *helyesen* megítélni, hogy milyen volt egykor, hogy milyen lehetőségek voltak benne, melyek miatt – kicsit, nem teljes erőbedobással – mellé álltunk. Kovács Dávid és Vona Gábor intelligens, intellektuális emberek. Horn és Gyurcsány, na meg a többiek után ez nagy élmény, biztató jel volt. Azt is mondhatnám, nekünk erre volt, erre nyílt lehetőségünk. Nem mi kerestük, minket kerestek. Az intelligencia megléte garanciának tűnt, a politikai elvek meglévő minimuma megengedte, a fentebb említett karakter és alkalmazási elv pedig megkövetelte. Belementünk. Nem sikerült.

Ám a kibicek és partvonalról focizók absztrakt vélekedésével szemben azért óvatosabban kellene fogalmazni a „jobbikos kaland” sikertelenségével kapcsolatban. Senki nem láthatja pontosan a hatásokat, aki csak konkrét és ideig-óráig tartó materiális sikerben gondolkodik.

Némileg indiszkrét a kérdés, de talán nem lényegtelen: Vona Gábort ön személyesen is figyelemre méltó embernek tartotta, illetve tartja?

A kérdés teljesen indiszkrét, de megválaszolom. Annyi történt és történik bennem ebben a vonatkozásban, hogy nem vagyok hajlandó feláldozni a politika vagy a társadalmi megítélés „oltárán” az embert, akit barátilag megismertem. Van olyan, hogy hozzájárulás a szeretethez, és olyan is, hogy barátság. Nem törődök azokkal, akik számára ezek semmit nem jelentenek. Gábor politikai és közéleti szereplésének számos momentumával nem értettem egyet, nyilvános [ideológiai vitánk](#) is volt, kevés

tanácsomat fogadta meg, és máig jelentős világnézeti, valamint stílus- és ízlésbeli különbségek vannak közöttünk.

Viszont én nemcsak a politikus Vona Gábort, hanem egy embert, egy élő, kvalitásos létezőt is megismertem a személyében.

Nem tekinthetek el egy személy megismert értékeitől és erényeitől – legfeljebb, ha valamilyen irgalmatlan nagy politikai vagy egyéb hibát követ el. Velem kapcsolatban ilyesmi nem történt. Nélküle biztosan nem létezne a *Magyar Hüperió*n.

Ezeken túlmenően mindenki figyelmébe ajánlom annak a ténynek a megfontolását, hogy a Jobbik balratolódását előre látva mondott le az elnöki pozíciójáról. Nem volt hajlandó belemenni e megtörtént ocsmányságba, inkább lemondott. Politikai hibái ellenére egészen méltánytalanul próbálta kivégezni a média, a kormányzat és a saját egykori pártja. Ennek történetét nem is ő, hanem a [felesége írta meg](#), pasztikus női módon. Ha a Fidesz időben elismerte volna a nemzet iránti alapvető elkötelezettségét és stílárís ellenszenveken túl a képességeit, számos későbbi kellemetlenségtől megkímélte volna magát.

Ekkor ma nem kétharmadról, hanem háromnegyedről beszélénk, egy konstruktív ellenzéket beleértve.

[A jobboldaliság alapelvei](#) című kötet függelékében egy László Andrással készült rövid interjú szerepel. Ebben a szövegben, emlékeim szerint, a tradicionális szemléletmód és a jelenkori magyar politikai világban fellelhető pártok összehangolhatósága kérdésében meglehetősen nagy „óvatosságot” lehetett felfedezni.

A Kvintesszencia Kiadó által kiadott könyv szerzője, László András némi érdeklődést tanúsított Vona Gábor iránt és előadott a jobbikos Atilla Király Szellemtudományi és Nemzetstratégiai Akadémián (nem azonos a szintén jobbikos Atilla Király Népfőiskolával). Tényleg bizalmatlan volt a Jobbikkal kapcsolatban. Nem nehezményezte az együttműködésünket, de közreműködése ellenére kritikus szemmel nézte. Sokszor kérdezte tőlem: Vona vezér-e, vagy csak elnök?

De hadd említsek meg egy másik esetet. A [Jobboldali fiatalok kézikönyve](#) Julius Evola jobboldalisággal kapcsolatos cikkeinek és néhány könyvfejezetének gyűjteménye. Magyar kezdeményezés, több mint egy évtizeden át gyűjtöttem (mivel jórészt folyóiratokban megjelent cikkeket tartalmaz). Olaszul sem jelent meg így összegyűjtve. Végül sikeres lett, [angolra fordították](#).

Hatása egészen az amerikai alt-rightig és a Breitbarig jutott, Trump ügyét is támogatta intellektuális oldalról. Vona Gábor írta az előszavát.

Kemény-, puhatáblás változatban és *e-book*ként is megjelent.

Ma alig van politikus, aki kimondottan intellektuális hatást el tud érní.

Visszatérve a folyóirathoz: **hogyan épül fel, milyen rovatstruktúrát, kompozíciós elveket – vagy éppen „pedagógiát” – követ a Magyar Hüperión?**

A *Magyar Hüperión* nem más, mint érdeklődésünk az ország fontos, elvi síkon megragadható, ám a politika területeivel érintkező, szerteágazó problémái iránt. Például ilyen szempontok, témák bevitelét képviseli a hazánkat érintő gyakorlati kérdésekbe: kereszténység és más vallások; Kelet és Nyugat; a jobboldaliság történelmi változásai és megjelenései kulturális, művészeti jelenségekben. Sokan mások foglalkoznak e témákkal, mi ráerősítünk és elmondjuk a magunk véleményét.

Kezdetben rovatok alá sorolható struktúrában gondolkoztunk: politikai ideológia; történelem; magyar sorstudomány; metafizika és vallás; kulturális szemle; idő, társadalom, egzisztencia; irodalom és művészet; reáltudományok; filológia; néprajztudomány; ökológia. Mára elhagytuk ezt a szerkezetet, de továbbra is fenntartjuk e témaköröket mint fő irányulási pontokat. A huszonegyedik számtól a fejlécek már nem rovatokat jeleznek, hanem az adott cikk általánosabb témamegjelöléseit, ami nagyobb szabadságot biztosít számunkra, és jelzi az olvasók felé, hogy az írás címén kívül milyen témakörre számíthatnak.

Hol tartanak most az „építkezésben”, illetve – ha lehet egyáltalán ilyesmiről beszélni – milyen nagyobb „etapokon” vannak túl?

Utóbbi időkben legfontosabb praktikum a folyóirat [webhelyének](#) kialakítása volt. [Facebook-oldalunk](#) a kezdetektől működik és népszerű. A honlap azonban valami komolyabb: eljött az ideje az eddigi számok teljes tartalma feltöltésének. Pdf-formátumban immár [minden megjelent írás elérhető](#) a lapárusi forgalomban éppen kapható, új számon kívül. Tizenegy témában, szerzők és lapszámok szerint csoportosítja a tanulmányokat, további keresési lehetőséggel.

Az eddigi „etapokat” jeleztem. A jövőt illetően – sajnos – aggódom a finanszírozási nehézségek miatt. Ebben a műfajban nem lehet pénzügyileg nyereséges lapot csinálni ma. Nagyon nem.

A folyóirat egyik rendkívül érdekes része a könyv-, film- és lemezismertetőket stb. tartalmazó „Kulturális szemle” elnevezésű rovat. Ugyanakkor ez a blokk meg is lepheti az olvasót, hiszen, szemben a metafizikai tradicionalitás eszméjéhez kapcsolódó korábbi folyóiratok – az *Axis Polaris*, az *Arkhé*, vagy a *Tradíció évkönyv* – szerkesztési gyakorlatával, itt már könnyűzenei(nek mondható) formációkra, *fantasy* zsánerű regényekre, sőt, néhány esetben hollywoodi filmekre is igyekeznek ráirányítani a figyelmet. Melyek azok a vonások, amelyek révén – hogy csak zenei példákat említsünk – a Current 93, Cécile Corbel, Shirley Collins és az Ulver alkotásai a „metafizikai magas utak” közelébe – vagy legalábbis azokkal valamiképpen termékeny összefüggésbe – hozhatók? Miért látta, illetve látták úgy, hogy ezúttal érdemes lehet – úgymond – „szélesen menni”?

Semmi különösebb csodálkoznivaló nincs a sokszínű „Kulturális szemlével” kapcsolatban. Az érdeklődésünk tág, de fokozatokat is magában foglal. A *Magyar Hüperión* feladata más, mint a korábbi folyóiratainké volt, a közös alap mellett. Nagyon szeretjük ezt a rovatot, szerkesztést és közlést. Az úgynevezett metafizikai tradicionalitás nem egy szekta, nem egy elefántcsonttorony, egy a világot kizárólag

tagadó szellemiség. A politikai érdeklődés mellett kulturálisan és fenomenikusan nyitott. Kritikus, de talán tájékozott és jó szándékokkal orientáló. Remélhetőleg nemcsak a szerzőink, hanem az ajánlásaink is örömet szereznek e nyomorúságos világban. Olykor itt is szó esik metafizikáról, de nem minden közlés tartozik a „magas utak” körébe.

Még az *Északi Korona* idejében volt egy felvetésem, miszerint az ultrakonzervativizmus nem egyszerűen ókonzervativizmust jelent – olyan nagyszerű szerzőkhöz való igazodást, mint de Maistre, Burke, Metternich –,

hanem egy kortárs nyitottságot is, bizonyos fokú „liberális” megengedést, anélkül, hogy modern neokonzervativizmus lenne belőle.

Az ókonzervativizmus tisztelete fennáll, viszont nem állunk meg ennél. Az ultrakonzervativizmus esetében korszerűség is van – anélkül, hogy modernitás, modernség lenne, bármiféle „héja konzervativizmus”. Érdemes elgondolkozni e lehetőségen, attól függetlenül, hogy ki mondta. Korszerű dolgok egyfajta evolui meglovaglásáról van szó, amely közben az ember kőkeményen konzervatív marad, a megszűnés, átalakulás közben is megőrző.

Születtek új kapcsolatok, gyümölcsöző együttműködések, esetleg létrejött egy értékes közösség is közvetlenül a *Hüperión* működéséhez kapcsolódóan? Sikerült „jó olvasókat” elérniük az egyes lapszámokkal? Röviden: nagyjából elégedett az eddigiekkel?

Elégedett nem vagyok. De elégedetlen se. Folytatni kellene. Létrejöttek új kapcsolatok, és megint bebizonyosodott, hogy ez a szellemiség nem *zárt*. Vannak „jó olvasók”, mintegy ezer ember, köztük olyanok, akik a politikai szerepvállalásunk nélkül soha nem találkoztak volna a tradicionális szellemiséggel – meglehet, a vallások tiszteletével sem.

Mindazonáltal nem működünk professzionálisan. Nincs szerkesztőség, ahova távolabbi emberek jöhetnek, ahol „messzebről jövő” szerzőkkel beszélgethetnénk és nem egy e-mailben kellene elutasítani vagy üdvözölni őket.

Brutális tény számomra, hogy a kommunista-szocialista érában a folyóiratok szerkesztősége Magyarországon jobban, professzionálisabban, normálisabban működött,

mint a huszonegyedik évszázad második évtizedében.

E jelenség is a szellem és az intellektualitás fentebb említett politikusi lenézése körébe tartozik. Mint élősködőkre „a nemzet testén”, tekintenek ránk. Nem személyes panasz, objektíve sajnálatos. Ehhez hozzájön, hogy inkább a könnyűzene és az irodalom, mint a filozófia – hát, nem is tudom... Mivel az ember alapvetően gondolkozó lény, az elveit (ha vannak) és az életét, ha nem is tudatosan, filozofikus dolgok határozzák meg, akár tetszik, akár nem.

Nagyobb nevű magyar szerzők és fordítók ritkán keresnek bennünket. Pedig kezdeti feltételem volt, hogy fizetni is tudjunk valamennyit a korábbi folyóiratok sok szívességkérése után.

Mennyire nyitott a lap? Kik írhatnak a *Magyar Hüperió*nba?

Bárki, aki a folyóirat tág profiljába illő témák valamelyikében komolyat tesz le az asztalra. Aki nem nagyoskodik és kommunikációképes. Mint említettem, e lapnak művészeti törekvései is vannak, de kortárs irodalommal és publicisztikával ritkán foglalkozunk. Ezt azért mondom, mert a megkeresések nagyrésze ilyen. Nem tetszenek az olyan felkeresések, amiket döntően az egyéni közlési kényszer vezérel. Amikor nincs együtt-gondolkozási szándék, semmiféle műhelymunka, csak annyi, hogy a saját megjelenjen. Erkölcseileg is hibásnak tartom az ilyen magatartást. Ezen kívül nálunk

egyetlen szerző sem lehet materialista, szellem-, hagyomány- vagy vallásellenes. A nemzetre való hivatkozás szükséges, de nem elégséges. Vannak örülten magyarok.

Egyéni dolognak tűnik, de kigyomlálom a szélsőjobbellenes retorikát és érveléseket is. Az ilyesmi szerintem megfeleléskényszer, *nem szabad*, nem önálló, nem méltó a kortól független, ahhoz nem túlságosan alkalmazkodó gondolkozáshoz, amit e periodika képvisel.

Ön szerint milyen folyóiratokra volna még elengedhetetlenül szükség Magyarországon?

Természetesen örülnék további komoly vallástudományi, vallásbölcseleti lapoknak, amilyen például az *Orpheus Noster*, de már most igazán szép folyóirataink vannak. Irodalmi és tudományos tekintetben is. A legfontosabbnak a már meglévők megőrzését, megtartását tartom. Sürgősen ki kellene írni a következő kormányzati folyóirattámogatási pályázatot. Egészen szellemtelen, hogy miközben gazdasági beruházások százmilliárdokat kapnak, ezekből nem vonnak el, mondjuk, évi egyetlen milliárdot a teljes magyarországi folyóirattámogatási projektre, amelynek gyümölcseiből a politikusaink is lelki és szellemi táplálékot, egyszersmind muníciót meríthetnének.

Készítette: Kemenes Tamás